

USAID
OD AMERIČKOG NARODA

GLOBALG.A.P.

KORAK KA GLOBALNOM TRŽIŠTU

Sadržaj ove publikacije u potpunosti je odgovornost autora i ne odslikava stavove USAID-a ili vlade SAD.

1. Šta je Global Gap

2. Principi

3. Sertifikacija

1

Uvod

Osnovni razlozi koji su doveli do razvoja sertifikacione šeme GLOBALGAP:

- Potreba trgovaca da bez tehničkih barijera obavljaju promet poljoprivrednih proizvoda na svetskom nivou i da uživaju poverenje svojih kupaca,
- Potreba odgovornih poljoprivrednih proizvođača da imaju sertifikate kojima dokazuju da su se pridržavali pravila dobre poljoprivredne prakse i da su njihovi proizvodi bezbedniji od nesertifikovanih,
- Potreba potrošača da kupuju poljoprivredne proizvode za koje postoje garancije da su zdravstveno ispravni, uzgojeni na gazdinstvima gde se vodilo računa o zaštiti čovekove okoline, zaštiti prava zaposlenih i dobrobiti životinja

1. Šta je Global Gap

- GLOBALGAP (prethodno ime EUREPGAP) je privatno telo koje je postavilo svoje standarde dobre poljoprivredne prakse, a u cilju sertifikacije poljoprivrednih proizvoda u čitavom svetu.
- Osnovano 1997. godine od strane Euro Retailer Produce Working Group (EUREP) kao inicijativa britanskih i evropskih lanaca supermarketa. Zahvaljujući uspešnom širenju sertifikacione šeme, 2007. godine, menja ime u GLOBALGAP.
- Danas predstavlja asocijaciju trgovaca na veliko i malo, proizvođača i svih drugih učesnika u poslu proizvodnje, distribucije i maloprodaje poljoprivrednih proizvoda.
- U svim telima GLOBALGAP-a koja donose odluke ravnopravno su zastupljeni proizvođači i trgovci.

2. Principi

- Ograničena i kontrolisana upotreba svih vrsta agrohemijskih sredstava
- Higijensko postupanje prilikom proizvodnje i manipulacije poljoprivrednih proizvoda
- Obezbeđenje uputstava i zapisivanje svih aktivnosti uz obezbeđenje sledljivosti
- Jedinstvena pravila koja omogućavaju nepristrasnu verifikaciju (potvrda da je sve rađeno kako treba)
- Međusobna komunikacija i razmena mišljenja između proizvođača, trgovaca i korisnika proizvoda
- Briga za zaštitu čovekove okoline i održivi razvoj
- Odgovorno postupanje prema zaposlenima na gazdinstvu
- Briga za dobrobit životinja na farmi

3. Sertifikacija

- Sertifikaciju sprovode sertifikaciona tela osposobljena i ovlašćena (akreditovana) za sertifikaciju proizvoda od strane nacionalnih organizacija za akreditaciju i sekretarijata GLOBALGAP-a
- Vršiti se sertifikacija proizvoda na način da se proverava ceo proces proizvodnje od početka do kraja uključujući kontrolu svih inputa i svih aktivnosti tokom proizvodnje, skladištenja i transporta
- Gazdinstva koja proizvode više proizvoda se redovno proveravaju jednom godišnje
- Sertifikat nije vidljiv krajnjim korisnicima proizvoda već služi za komunikaciju između proizvođača i trgovaca
- Sertifikacija podrazumeva godišnju inspekciju proizvođača i dodatne nenajavljene posete tokom godine
- Sertifikacija se odnosi na registrovane površine i proizvode individualnog proizvođača (grupe proizvođača, zadruge), a sertifikat važi godinu dana.

4. Standardi

- GLOBALGAP je jedinstven standard koji je primenljiv na sve tipove poljoprivrednih proizvoda za čiju proizvodnju se razvijaju specijalizovani zahtevi prema priloženoj šemi (vidi dole)
- GLOBALGAP funkcioniše kao servis koji svojim korisnicima omogućava pouzdane opšte i posebne "alate" koji svakom partneru u lancu proizvodnje, skladištenja, transporta i trgovine omogućava da se postave na globalnom tržištu u skladu sa zahtevima krajnjih korisnika
- Kompletna dokumentacija se sastoji od:
 - Opštih zahteva sistema sadržanih u: "Opšti zahtevi" (GR- General Regulations)
 - Zahteva za dobru poljoprivrednu praksu sadržanih u: "Kontrolne tačke i kriterijumi za usaglašenost" (CPCC -Control Points and Compliance Criteria)
 - Dokumenta za inspekciju: "Kontrolne liste" (Ček liste - CL - Checklists)
 - Nacionalni zahtevi za dobru poljoprivrednu praksu dati kao dokumenti koji su razvijeni na nivou pojedinih zemalja tamo gde postoje (Engleska, Francuska, Nemačka, Holandija, Belgija...)
 - Alata za ujednačavanje prakse datih kao: Kontrolna lista za upoređivanje (Benchmarking Cross Reference Checklist-BMCL)
- Opšti zahtevi" (GR) sadrži informacije o:
 - osnovnim pravilima procesa sertifikacije i pravilima sertifikacije
 - pravilima za sertifikaciona tela
 - sertifikaciji grupe proizvođača
- Kontrolne tačke i kriterijumi za usaglašenost" (CPCC) daje proizvođačima osnovne smernice kako da ispune zahteve standarda koji će biti proveravani tokom sertifikacije. Ovaj dokument je podeljen na oblasti i pod-oblasti u kojima su navedene:
 - sve kontrolne tačke koje proizvođač treba da ispoštuje
 - način kako da ispuni zahtev
 - kriterijum usaglašenosti za svaki zahtev: veliki (mora), mali (treba) i preporuka
- Kontrolne - Ček liste sadrže isključivo samo kontrolne tačke. Postoje tri vrste ček lista:
 - za proizvođače, koje koriste i sertifikaciona tela, a mogu je koristiti i proizvođači tokom samoinspekcije-interne provere
 - ček liste za sistem upravljanja kvalitetom koje se koriste za sertifikaciju grupe proizvođača i upotrebljavaju je sertifikaciona tela kao i proizvođači za samoinspekciju

Pored standarda koji se odnose na poljoprivrednu proizvodnju, razvijena su još dva standarda:

- Proizvodnja semenskog i sadnog materijala (PPM - Propagation Material)
- Proizvodnja hrane za životinje (CFM- Compound Feed Manufacturers)

Pored osnovnih standarda koji su pomenuti, na sajtu GLOBALGAP se mogu naći i druga korisna dokumenta, kao na primer Standard za dozvoljeni sadržaj pesticida u proizvodu.

Svi navedeni tekstovi su raspoloživi na sajtu GLOBALGAP <http://www.globalgap.org> na više jezika (na žalost ne i na Srpskom). Na srpskom jeziku mogu se naći tekstovi za modul Voće i Povrće: Opšti zahtevi (GR), Control Points and Compliance Criteria (CPCC) i Checklists (CL).

STANDARDI ZA INTEGRISANO GAZDINSTVO	USEVI	VOĆE I POVRĆE
		CVEĆE
		KOMBINOVANI USEVI
		ZELENA KAFA
		ČAJ
		PAMUK
		OSTALO
	STOČARSTVO	GOVEDA I OVCE
		MLEČNE KRAVE
		SVINJARSTVO
		KOKE NOSILJE I TOV PILIĆA
		OSTALO
	ARKIVAKULTURA	RIBE
		LJUSKARI
		OSTALO

5. Prednosti sertifikacije prema zahtevima GLOBALGAP-a

3

5. Prednosti sertifikacije prema zahtevima GLOBALGAP-a

Veliki lanci supermarketa, koji diktiraju pravila trgovine poljoprivrednim proizvodima, koji se prodaju krajnjim potrošačima, prepoznaju zahteve svojih kupaca i prenose ih dobavljačima - proizvođačima u vidu zahteva GLOBALGAP standarda.

Osnovni zahtevi krajnjih kupaca su:

- Zdrava, kvalitetna i biološki vredna hrana
- Odgovornost proizvođača prema zaštiti čovekove okoline
- Human odnos prema zaposlenima na gazdinstvu
- Briga za dobrobit životinja

Veliki lanci supermarketa znaju da se ugled među potrošačima teško stiče, a gubi preko noći. Zato preduzimaju sve moguće kontrolne mere da spreče svaku eventualnu kompromitaciju vezanu za kvalitet i bezbednost roba koje prodaju. Ekonomska logika ih je naterala da postanu zaštitnici svojih kupaca.

Kako odgovorna primarna poljoprivredna proizvodnja, predstavlja osnovni preduslov za zdravstvenu ispravnost namirnica, to se poljoprivredni proizvođači sve više kontrolišu i usmeravaju ka primeni uputstava za dobru poljoprivrednu praksu, koja podrazumeva maksimalno kontrolisanu upotrebu agrohemijskih i higijensku manipulaciju sa namirnicama.

Sistem sertifikacije proizvoda koji nudi GLOBALGAP predstavlja dovoljno pouzdan sistem kontrole poljoprivrednih proizvođača po prihvatljivoj ceni jer:

- Veliki lanci supermarketa nisu raspoloženi da razvijaju vlastite službe koje bi na terenu kontrolisale poljoprivredne proizvođače.
- Laboratorijska kontrola svake isporuke poljoprivrednih proizvoda bi podigla krajnju cenu proizvoda do neprihvatljivog nivoa.
- Nivo kontrole koji primenjuju sertifikaciona tela je dovoljan da se utvrde sve ozbiljnije nepravilnosti u radu poljoprivrednih proizvođača

GLOBALGAP je prisutan u 80 zemalja, a do 2008. godine preko 100.000 proizvođača je sertifikovalo svoje proizvode, zbog čega su prepoznatljivi od strane velikih trgovinskih lanaca koji radije plasiraju tako sertifikovane proizvode, a neki u potpunosti uslovljavaju kupovinu posedovanjem sertifikata.

Ovaj standard omogućava da se proizvođači, nezavisno od veličine i oblika organizovanosti (individualni/zadružni) pojave na tržištu u bilo kojem delu sveta, ukoliko poseduju GLOBALGAP sertifikat.

U našoj zemlji sertifikacija u skladu sa GLOBALGAP standardom nije do sada našla širu primenu. To ne znači da ne treba ući u taj posao, a najbolji primer da je tako, možemo videti na primeru prehrambene industrije.

Do pre nekoliko godina niko u našoj prehrambenoj industriji nije ni znao šta je to HACCP i šta su zahtevi standarda za proizvodnju zdravstveno ispravnih prehrambenih proizvoda izdatih od strane CODEX ALIMENTARIUS Komisije.

Danas su svi naši proizvođači prehrambenih proizvoda uslovljeni od strane velikih supermarketa u Srbiji i inostranih kupaca da imaju sertifikovan sistem upravljanja bezbednošću hrane – HACCP što je dalo prednost onima koji su na vreme uveli i sertifikovali HACCP sistem.

4

6. Osnovna pravila sertifikacije

Uvođenje zahteva standarda u primenu

6. Osnovna pravila sertifikacije

Uvođenje zahteva standarda u primenu

Proizvođač treba da prođe obuku od strane kompetentne organizacije za primenu GLOBALGAP standarda.

Proizvođač ili grupa proizvođača, samostalno ili uz pomoć konsultanta koji nema veze sa sertifikacionim telom, mora da u skladu sa standardom:

- Osposobi objekte i opremu za dobru poljoprivrednu i higijensku praksu
- Obezbedi inpute iz legalnih tokova za koje postoje odgovarajući dokazi o kvalitetu i zdravstvenoj ispravnosti
- Sačini pisana radna uputstva koja su potrebna
- Ustroji neophodne evidencije i redovno ih vodi radi obezbeđenja dokaza o primenjenim aktivnostima i sledljivosti, od čega je šta rađeno, čime je i na koji način tretirano i kuda je otišlo.
- Obezbedi adekvatan transport i skladištenje inputa i proizvoda
- Obezbedni adekvatno snabdevanje vodom
- Obezbedi adekvatno upravljanje otpadom
- Obezbedi uslove za pravilno rukovanje agrohemijskim sredstvima
- Obuči zaposlene o pravilima dobre poljoprivredne i higijenske prakse i o održavanju lične higijene
- Uspostavi kontrolu prisustva štetočina
- Uspostavi sistem obeležavanja svega na gazdinstvu (da se zna šta je šta)
- Uspostavi sistem deklarisanja-označavanja proizvoda pre isporuke
- Uspostavi sistem kontrolisanja tokom proizvodnje i na kraju pre isporuke
- Sprovede internu proveru-sam sebe prekontroliše da li je sve kako treba i to evidentira u svojoj Kontrolnoj listi (Ček listi).

Grupa proizvođača (udruženja, zadruge, asocijacije...) mora ispuniti i sledeće:

- Dokumentovati legalnost udruženja
- Dokumentovati organizovanost udruženja i odnosa između proizvođača
- Ustanoviti Ugovore svakog proizvođača sa udruženjem
- Ustanoviti Registar proizvođača
- Imenovati predstavnika rukovodstva sa konačnom odgovornošću
- Imenovati Predstavnik za GlobalGAP i za QMS Sistem upravljanja kvalitetom
- Implementirati QMS
- Imenovati Internog proveravača za GlobalGAP i za QMS
- Uposliti inženjera poljoprivrede/stočarstva
- Dokumentovati odgovornosti i zaduženja svakog člana udruženja
- Obezbediti kompetentnost i obučenos svih članova i zaposlenih u udruženju
- Dokumentovati Poslovnik kvaliteta sa procedurama
- Utvrditi i dokumentovati kako će se sprovesti kontrola dokumenata i zapisa (utvrditi vrstu dokumenata i obrazaca, izraditi i distribuirati).

6. Osnovna pravila sertifikacije

Zahtev

Prava proizvođača

5

Kada proizvođač oceni da je uspostavio sve što je potrebno prema zahtevu standarda, obraća se sertifikacionom telu i prijavljuje za sertifikaciju.

Zahtev za sertifikaciju se mora blagovremeno podneti, jer proces sertifikacije podrazumeva ocenu prakse i evidencija za ceo ciklus proizvodnje proizvoda koji se sertifikuje.

Zahtev

Sertifikacija po GLOBALGAP standardu sprovodi se preko sertifikacione kuće odobrene od strane GLOBALGAP, kojoj proizvođač ili grupa proizvođača primarnih poljoprivrednih proizvoda ima prava da podnese zahtev za sertifikaciju.

Prava proizvođača

- Proizvođač od strane GLOBALGAP odobrenog sertifikacionog tela u roku od max 14 dana nakon podnošenja zahteva, dobija Registracijski GLOBALGAP broj
- Proizvođač sklapa inicijalni ugovor sa sertifikacionim telom na najmanje 3 godine koji se kasnije može obnoviti ili raskinuti
- Svaka žalba ili molba upućena sertifikacionom telu razmatra se od strane sertifikacionog tela; ukoliko proizvođač nije zadovoljan odgovorom, žalbu može uputiti Sekretarijatu GLOBALGAP na posebnom formularu koji se nalazi na veb sajtu, a dostupan je ukoliko je proizvođač registrovan odnosno poseduje jedinstveni GLOBALGAP broj.
- Proizvođač može aplicirati za različite sertifikacione opcije, ali ne može za isti proizvod da aplicira po više različitih opcija sertifikacije
- Proizvođač može za jedan proizvod da aplicira kod jednog sertifikacionog tela, a za drugi proizvod kod drugog sertifikacionog tela u sledećim slučajevima:
 - a) proizvođač želi da sertifikuje više od jednog proizvoda u različitim opcijama sertifikacije;
 - b) proizvođač je član više grupa proizvođača;
 - c) proizvođač zahteva unakrsnu sertifikaciju oblasti i/ili pod-oblasti

6

6. Osnovna pravila sertifikacije

Obaveze proizvođača

Sertifikaciona tela

Registracija

- Proizvođač/grupa proizvođača može od sertifikacionog tela tražiti suspenziju sertifikata ukoliko npr. nije u stanju da ispuni zahtevane kriterijume; međutim ova suspenzija ne oslobađa proizvođača da plati registraciju i druge troškove koji su specificirani ugovorom
- Poverljivost informacija od strane GLOBALGAP-a i izabranog sertifikacionog tela.

Obaveze proizvođača

- Ako proizvođač/grupa proizvođača poseduje sertifikat sami su odgovorani za usaglašenost sertifikovanog proizvoda
- Proizvođač mora biti registrovan kod akreditovanog sertifikacionog tela, a registracija mora biti obavljena pre inspekcije
- Proizvođač koji je sankcionisan od strane sertifikacionog tela, ne može promeniti sertifikaciono telo dok god ne otkloni neusaglašenosti ili dok ne istekne kazneni period;
- Proizvođač koji aplicira za GLOBALGAP mora prijaviti, prilikom registracije, sve lokacije i površine za proizvod za koji se traži sertifikacija;
- Proizvođač je dužan da obaveštava sertifikaciono telo o svim izmenama prema internim procedurama, kao što su promene u površinama pod proizvodom ili ako kod grupe proizvođača dođe do promene u broju članova itd;

Sertifikaciona tela

Sertifikaciona tela, odobrena od strane GLOBALGAP-a su akreditovana od strane nacionalnog Akreditacionog tela po uputstvu ISO/IEC 65 ili EN 45011 za određenu oblast/oblasti. Odobrena sertifikaciona tela moraju slediti pravila GLOBALGAP-a i moraju imati potpisan sertifikat i dozvolu od strane GLOBALGAP – a.

Informacije o statusu sertifikacionih tela, proizvođač može da nađe na veb-sajtu GLOBALGAP-a.

Svako sertifikaciono telo samo formira cenu sertifikacije.

Registracija

Prilikom registracije svaki proizvođač dobija jedinstveni GLOBALGAP broj (broj klijenta) koji se dobija od Sekretarijata GLOBALAPa. .

Opšte informacije koje proizvođač dostavlja su sledeće:

- ime organizacije
- kontakt ime
- puna adresa
- druge identifikacije koje su karakteristične za zemlju u kojoj se proizvodi
- kontakt telefon kao i e-mail adresa/fax telefon

Informacije koje se dostavljaju sertifikacionom telu su:

- proizvod
- površina pod proizvodom u godini sertifikacije/količina proizvoda (stočarstvo i akvakultura)

6. Osnovna pravila sertifikacije

Proces sertifikacije

Vreme inspekcije (audita)

Sertifikacija useva

- pokriveni i nepokriveni usevi (ako je reč o usevima)
- prva žetva i sledeće žetve (ako je reč o usevima)
- opcije
- naziv sheme
- jedinstveni GLOBALGAP broj i/ili prethodni broj itd

Kada se registracija odobri, proizvođač potpisuje Ugovor sa sertifikacionim telom kao i saglasnost da će platiti troškove GLOBALGAP registracije.

Proces sertifikacije

Standard je razvijen u različite module pri čemu svaki pokriva različite oblasti ili aktivnosti koje se preduzimaju prilikom proizvodnje:

- **oblasti:** Celo gazdinstvo, Usevi, Stočarstvo i Akvakultura
- **pod-oblasti:** pokrivaju specifične proizvode – voće i povrće, kafa, čaj, živinarstvo, mlekarstvo...

Pod – oblast se ne može sertifikovati ukoliko se ne proverava i odgovarajuća **oblast**.

Prilikom prijave za certifikaciju npr. jednog proizvoda, grupa proizvođača je u obavezi da prijavi sve površine pod tim proizvodom i da uključi svakog proizvođača koji proizvodi proizvod koji će se sertifikovati. Izuzimanja nisu moguća.

Vreme inspekcije (audita)

Vreme inspekcije zavisi od vrste inspekcije i proizvoda. Na primer inspekcija proizvodnje žita se obavlja u toku žetve.

Sertifikacija useva

Prva inspekcija

Zapisi moraju biti vođeni najmanje 3 meseca pre žetve-berbe, a po završenoj registraciji.

a) Inspekcija u vreme žetve

Najbolje vreme inspekcije kada je moguće proveriti sve zapise, sve kontrolne tačke.

b) Prva alternativna inspekcija

Primenjuje se onda kada ne postoje uslovi da se izvrši inspekcija u vreme žetve, pa će biti obavljena pre ili posle žetve. Obrazloženje mora sačiniti sertifikaciono telo i to zvesti u inspeksijskom izveštaju. Ovde su moguće i nenajavljene ili naknadne inspekcije od strane sertifikacionog tela.

c) Prva inspekcija kada se sertifikuje više od jednog useva koji se ne žanju u isto vreme

1. usevi koji sazrevaju u isto vreme

Sertifikaciono telo odabira reprezentativan usev, što bliže vremenu žetve, koji će proveriti i na osnovu njega doneti zaključak da su i ostali usevi gajeni pod istim uslovima (kontrolnim tačkama i kriterijumima usaglašenosti). Sertifikaciono telo može doneti odluku da izvrši naknadnu inspekciju drugih ne-representativnih useva.

2. usevi koji ne sazrevaju u isto vreme

Prva inspekcija mora biti obavljena u vreme žetve prvog useva dok se sledeći usevi proveravaju tokom iste godine i mogu biti obuhvaćeni sertifikatom ako su kontrolne tačke verifikovane, bilo proveravanjem mesta proizvodnje ili u žetvi.

8

6. Osnovna pravila sertifikacije

Sertifikacija stoke
Zahtevi sertifikacije

7 Opcije sertifikacije

Sledeće inspekcije

Mora postojati bar jedan registrovani proizvod (na polju, u skladištu ili usev koji nije spreman za žetvu) koje će uveriti sertifikaciono telo da i drugi registrovani proizvodi ispunjavaju zahteve i ako nisu trenutno prisutni.

Produženje sertifikata

U slučaju da usev ili proizvod nije prisutan u vreme prve inspekcije, sertifikat se produžava za 3 meseca, te ukupno vremensko trajanje validnosti sertifikata iznosi 15 meseci. To znači da proizvođač mora obnoviti registraciju kod sertifikacionog tela čime produžava validnost sertifikata.

Naredne inspekcije mogu da se obave u bilo koje vreme, a najranije 6 meseci pre isteka prvog sertifikata i 3 meseca, takođe, pre isteka sertifikata.

Sertifikacija stoke

- registrovana stoka mora biti prisutna tokom prve inspekcije
- naredne inspekcije se obavljaju kao kod useva izuzev kada se radi o govedima, ovcama i mlekarestvu
- kod goveda, ovaca i mlekarestva produženje sertifikata može da bude na 18 meseci ali samo u slučaju ako je proizvođač platio sve troškove

Zahtevi sertifikacije

Registracija proizvođača i proizvoda mora biti obnovljena u toku godine, a pre isteka roka. Sertifikat se ne može izdati dok sva pitanja iz Ček liste nisu proverena.

7 Opcije sertifikacije

Proizvođač mora da se registruje i sertifikuje svake godine da bi posedovao sertifikat.

Postoje 4 opcije sertifikacije:

- opcija 1, sertifikacija individualnog proizvođača ili preduzeća
- opcija 2, sertifikacija grupe proizvođača
- opcija 3, uporedna sertifikacija individualnih proizvođača (Benčmarking)
- opcija 4, uporedna sertifikacija grupe proizvođača (Benčmarking)

Benčmarking sertifikacija se primenjuje na zahtev klijenata koji proveravaju svoju ekvivalentnost upoređivanjem sadržaja i kriterijuma u odnosu na GLOBALGAP.

• Sertifikacija individualnog proizvođača

Za sertifikaciju se prijavljuje individualni proizvođač, koji će biti nosioc sertifikata.

Interna provera – proizvođač je obavezan da sprovede jednom godišnje proveru da li se sve radi prema zahtevima standarda, a prilikom sertifikacije, popunjena ček lista mora biti dostupna inspektoru.

Eksterna inspekcija – jednom godišnje se sprovodi najavljena provera od strane odobrenog sertifikacionog tela pri kojoj će inspektori vršiti proveru po ček listi.

Nenajavljena eksterna inspekcija – sertifikaciono telo je obavezno da jednom godišnje sprovede minimum 10% nenajavljenih inspekcija svih registrovanih proizvođača.

Proizvođač se obaveštava 48 sati pre inspekcije i ukoliko nije iz opravdanih razloga (medicinski problemi...) u mogućnosti da obezbedi inspekciju, sertifikaciono telo će mu omogućiti još jedan termin, ali ako ni tada ne bude bilo moguće izvesti proveru usled neopravdanih razloga, proizvođaču će se suspendovati sertifikat.

8. Neusaglašenosti i suspenzije

Zaštitni znak GLOBALGAP

9

- **Sertifikacija grupe proizvođača**

Organizovana registrovana grupa proizvođača se prijavljuje za sertifikat i ona će biti nosioc sertifikata.

Grupa proizvođača je pravno legitiman entitet koji ima krajnju odgovornost za proizvodnju i proizvod čiji je i vlasnik. Grupa proizvođača može biti registrovana kao udruženje proizvođača, kooperacija, trgovačka kompanija, kompanija za skladištenje i pakovanje, zadruga itd. Grupa proizvođača da bi se sertifikovala pod opcijom 2 mora imati implementiran QMS. Svi registrovani članovi grupe snose odgovornost za proizvodnju svojih proizvoda s tim da proizvođač ne može prodavati svoj proizvod sertifikovan kao GLOBALGAP, mimo grupe.

Interna provera QMS – proizvođači treba minimum jednom godišnje da sprovedu internu proveru sistema upravljanja kvalitetom (dato u "Opštim zahtevima") u okviru organizovane grupe-zadruga od strane internog inspektora grupe proizvođača (jedan od proizvođača ili neko angažovan sa strane).

Interna provera svakog člana grupe – jednom godišnje grupa proizvođača mora sprovesti internu proveru svakog člana od strane kvalifikovanog inspektora iz grupe ili od strane angažovanog inspektora sa strane koji nije član sertifikacionog tela koje izdaje sertifikat.

Eksterna QMS provera – jednom godišnje se sprovodi najavljena provera QMS sistema grupe proizvođača od strane GLOBALGAP odobrenog sertifikacionog tela.

Eksterna provera – sprovodi se jednom godišnje i to nakon QMS provere.

U sertifikaciji ne učestvuju svi članovi grupe proizvođača, već broj proveravanih članova jednak je kvadratnom korenu ukupnog broja članova grupe. Tokom perioda važenja sertifikata, 12 meseci, auditori će sprovesti nenajavljene provere članova grupe tako da se proveri još 50% od veličine uzorka sa redovne provere. Na primer, ako grupa broji 25 članova, u redovnoj proveru će biti kontrolisano 5, a u nenajavljenoj poseti još tri člana grupe.

Ako je tokom nenajavljenog audita ustanovljeno da nema neusaglašenosti kod proveravanog broja proizvođača, tada će sledeći najavljeni, redovni audit biti sproveden na broju proizvođača koji je za 50% manji od regularnog početnog inspekcijskog uzorka.

Ako se tokom nenajavljene inspekcije utvrde neusaglašenosti, sledeća redovna najavljena inspekcija biće sprovedena na celovitom inspekcijskom uzorku (kvadratni koren ukupnog broja članova jedne grupe).

Nenajavljena eksterna provera – jednom godišnje sertifikaciona tela moraju sprovesti 10% nenajavljenih audita grupe proizvođača od svih registrovanih grupa proizvođača, ali samo za QMS.

Ako se ustanovi bilo koja neusaglašenost ona čitava grupa proizvođača će biti sankcionisana.

8. Neusaglašenosti i suspenzije

Svaki zahtev standarda je sa aspekta važnosti označen kao veliki, mali ili je na nivou preporuke pa prema tome i neusaglašenosti su isto tako vrednovane. Takođe postoje i izuzeća o ispunjavanju nekih zahteva ukoliko oni nisu primenljivi.

Veliki - ovi zahtevi standarda moraju biti 100% ispunjeni

Mali - ovi zahtevi moraju biti minimum 95% ispunjeni

Preporuka - njihovo ispunjenje nije obavezno

Svaki zahtev se proverava pa i preporuke. Krajnja ocena može biti:

- usaglašen: zahtev ispunjen
- neusaglašen: zahtev nije ispunjen
- nije primenljivo (N/P): za dato područje zahtev se ne može primeniti
- nije N/P: ove tačke se ne mogu oceniti kao N/P, te se i one ocenjuju

Upozorenja - primenjuju se u slučaju utvrđivanja neusaglašenosti, odnosno neispunjenja zahteva sadržanih u CPCC ili u slučajevima neusaglašenosti vezanih za ugovorene obaveze između proizvođača i sertifikacionog tela.

9. Pravila upotrebe GLOBALGAP znaka

GLOBALGAP logo
Broj proizvođača
Registracioni broj

Ako se neusaglašenost ne otkloni do dogovorenog roka sledi suspenzija.

Suspenzije - zabrana korišćenja sertifikata, logoa i drugih dokumenata koji dokazuju sertifikat GLOBALGAP. Vreme trajanja suspenzije određuje sertifikaciona kuća koje može biti maksimalno 6 meseci. Ukoliko se u zadatom roku ne otkloni neusaglašenost, sertifikat se oduzima, odnosno, ako se dokaz pruži da je korektivna mera sprovedena produžava se validnost sertifikata, tj. ukida se suspenzija.

Tipovi suspenzija:

- **Odložena:** postupak suspenzije se ne primenjuje max 28 kalendarskih dana za koje vreme treba otkloniti neusaglašenost. Ako se ne otklone primenjuje se celovita suspenzija.
- **Delimična:** suspenzija jednog dela sertifikovanih proizvoda.
- **Celovita:** povlači se ceo sertifikat na određeno vreme.

9. Pravila upotrebe GLOBALGAP znaka

Kada proizvođač dobije sertifikat, ima prava da koristi zaštitni znak i logo GLOBALGAP.

Zaštitni znak GLOBALGAP

To je reč GLOBALGAP u bilo kojoj formi ili obliku.

Proizvođač može upotrebiti zaštitni znak na paletama koje sadrže sertifikovane proizvode i neće se pojaviti na mestu prodaje, a nije visok više od 100 mm.

Sertifikovani proizvođač može upotrebiti u poslovnoj komunikaciji zaštitni znak kao i na mestu proizvodnje, a u svrhu sledljivosti, identifikacije ili odvajanja GLOBALGAP proizvoda od onih koji nisu predmet sertifikacije.

Zaštitni znak se ne stavlja na proizvod.

GLOBALGAP logo

Logo se dobija od Sekreterijata GLOBALGAP.

Prodajni lanci, udruženja i isporučioци mogu upotrebljavati logo samo prema pravilima Udruženja kao i u poslovnim komunikacijama. Tokom poslovne komunikacije moguće je stavljati logo na poslovna pisma, vizit karte i reklamni materijal. Isporučioци mogu postavljati logo samo ako im je sertifikat važeći i povezan sa udruženjem.

Sertifikaciona tela takođe mogu koristiti logo u poslovnoj komunikaciji.

Logo se ne stavlja na proizvod.

Broj proizvođača

Svaki proizvođač poseduje svoj jedinstveni GLOBALGAP matični broj. Taj broj se stavlja na pakovanje proizvoda za koji proizvođač poseduje sertifikat, a u svrhu sledljivosti.

Registracioni broj

Registracioni broj je broj koji određuje sertifikaciono telo i služi za identifikaciju zajedno sa brojem proizvođača. Broj se sastoji od skraćenog naziva sertifikacionog tela i cifara.

10. Kontrolne tačke i kriterijumi usaglašenosti

11

10. Kontrolne tačke i kriterijumi usaglašenosti

Modul za Gazdinstva

- AF 1 – čuvanje zapisa i interna provera
- AF 2 – istorija parcela i upravljanje gazdinstvom
- AF 3 – zdravstveni status, sigurnost i opšta dobrobit zaposlenih
- AF 4 – upravljanje otpadom i zagađivačima
- AF 5 – spoljašnja sredina i konzervacija
- AF 6 – žalbe
- AF 7 – sledljivost

Modul za Useve

- CB 1 – sledljivost
- CB 2 – semenski i sadni materijal
- CB 3 – istorija parcela i upravljanje gazdinstvom
- CB 4 – upravljanje zemljištem
- CB 5 – upotreba đubriva
- CB 6 – navodnjavanje i fertirigacija
- CB 7 – integralno upravljanje štetočinama
- CB 8 – pesticidi za zaštitu biljaka

Modul za Voće i Povrće

- FV 1 – semenski i sadni materijal
- FV 2 – upravljanje zemljištem i supstratima
- FV 3 – navodnjavanje i fertirigacija
- FV 4 – žetva
- FV 5 – manipulacija proizvodom

USAID Agrobiznis projekat

Internacionalnih brigada 57

11000 Beograd, Srbija

tel 011/243.66.11

fax 011/344.53.63

www.agrobiznis.net

e-mail: office@agrobiznis.net

Izdavac/Autor:

QUALITASS EDUCATION

Kragujevac, Bulevar kraljice Marije 19

Tel/fax: 034/302-440

Tel/fax: 034/302-444

Novi Sad, Bulevar oslobođenja 3a

Tel 021/446-666

Fax 021/446-658

www.qualitass.co.rs

e-mail: office@qualitass.co.rs